

גיליון הורים פרשת במדבר

חומש במדבר מכונה גם חומש הפקודים כיוון שנעשו בו שני מניינים (ספירה) של בני ישראל ושל שבט הלוי בנפרד. חז"ל לימדו אותנו שהקב"ה מונה את עם ישראל מתוך חיבתו לפניו כשם שנמנו כשיצאו ממצרים, וכשנפלו בעגל לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם. בפרשתנו מתבצעים מספר מפקדים:

- א. מפקד השבטים
- ב. מפקד הדגלים
- ג. מפקד הלויים מבן חודש ומעלה
- ד. מפקד בכורות ישראל
- ה. מפקד הלויים מבן שלושים ועד בן חמישים לעבודת הקודש

הנושאים הנוספים בין המפקדים עוסקים בתפקידים של בני שבט לוי, סדר החניות והמסעות במפקד הדגלים, פדיון הבכורות, מלאכת קיפול המשכן והיציאה למסעות כאשר בפרשתנו מפורט רק על משמרת בני קהת. לדפים צורפו סיפורים לקראת חג שבועות.

סיפור א' לשולחן שבת

אנו מתחילים את חומש במדבר ובמשך 40 שנה של נדודים (קצת פחות) היו יסורין לעם ישראל ותלונות רבות. משל לאיש אחד שהיה חולה והיה מודאג ממחלתו. מה עשה? הלך לרופא מומחה. והימים היו ימי סתיו שבהם אין הרפואות מוצלחות. והחולה עומד לפניו וכלו צער ודיכאון. חשב הרופא: מה אני אגיד לו? אם אני אגיד לו: תחכה לחודש זיו הלא הוא ימות מרוב פחד ודאגה. אמר הרופא בעורמה: תשמע. אני ארפה אותך בתנאי שתסכים לשתות את כל התרופות המרות שאני אביא לך. רק כך תוכל להתרפא. אמר החולה: "בסדר". והרופא עשה את עצמו כל יום שהוא מכין לו תרופות. אבל החולה האמין לו וחשב בכח הדמיון שזה תרופות מרות, ולכן היה לו קשה לשתות אבל הוא הכריח את עצמו לשתות כדי שהוא יהיה בריא. אבל כל זה היה שקר כי הרופא הביא לו לשתות מים ועוד כל מיני משקים רק שהוא הוסיף להם כל מיני טיפות כדי לשנות את צבעם. כך היה כמה שבועות ואמר לו הרופא: "עכשיו לך הביתה כי יש לך רפואה". וכשהגיע עת הזמיר, חודש זיו, קרא לו הרופא שיבוא אליו. אמר לו הרופא: "תדע לך שאתה עדיין חולה מסוכן כמו שהיית ואתה צריך לקבל תרופות. עד עכשיו עבדתי עליך ובאמת לא קיבלת שום תרופה" אמר לו החולה: "והלא סבלתי מרירות מהתרופות כמה ימים?" אמר לו: "לא נתתי לך כלום. רק בגלל שאתה פחדת מאוד זה נדמה לך כך. ועכשיו זה זמן טוב לרפואה ואני אתן לך את התרופה האמיתית, ואז תבחין בין המרירות והחריונות של התרופות הראשונות לבין המרירות והחריונות של התרופות השניות".

אומר המגיד מדובנא שעם ישראל חשב שכמו שיצאו ממצרים לאחר יסורים לגאולת עולם כך אם יעברו יסורים במדבר יקבלו את ארץ ישראל לעולם אלא שהקשר של עם ישראל לארץ ישראל אינו מאפשר זאת והיסורין במדבר הם כהכנה לכניסה לארץ ישראל.

סיפור ב' לשולחן שבת

הקשר שבין המדבר לתורה חומש במדבר עוסק במסעות בני ישראל ובהנהגת הקב"ה דרך משה רבינו עד להגעה לפני ארץ ישראל. ומובא בשולחן ערוך: "ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת" ומכאן נסיק שיש קשר מהותי בין פרשת במדבר לבין חג שבועות.

דרשו חז"ל במכילתא, פרי יתרו: "בשלושה דברים ניתנה תורה: במדבר, ובאש, ובמים. מה אלו חנינם לכל באי העולם, אף אלו חנינם לכל באי העולם".

חז"ל מלמדים אותנו שתורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יבוא ויטול. אין התורה ירושה לאדם מאבותיו ולכן כל אחד בבחירתו, בשקידתו וברצונו יכול לטפס במעלות הקודש. והאדם המפקיר את עצמו על דברי תורה, ומשים "עצמו כמדבר זה שהכול דשין בו, תלמודו מתקיים בידו. ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו" (ערכין, נד.).

נדרשת חכמה יחודית הנטועה בעם ישראל בעצם קבלת התורה כפי שכתוב "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ... ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים, ד, ו).

חג השבועות, זמן מתן תורנו, הוא הזמן להזכיר ליהודי את מקומו ותפקידו לקבל את התורה ולגלות את הסגולה הפנימית שלו "כי היא חכמתכם ובינתכם" על חכמת היהודי אל מול הגוי מספרים בתור מליצה על יהודי שנסע ברכבת, ואכל דגים מלוחים. חתך את ראשי הדג, עטפם בחתיכת נייר כדי לזורקם. ראה אותו גוי אחד, ושאל אותו לפרש מעשיו: "מה אתה עושה עם ראשי הדג?" היהודי החליט להתל בו וענה: "זה לא כל כך פשוט.. והלא ודאי ידוע לך, שאנחנו היהודים חכמים גדולים וחכמתנו באה לנו כתוצאה מאכילת ראשי הדג...". אמר לו הגוי: "אם כך אתה מוכרח למכור לי אותם!" אמר לו היהודי: בבקשה, רק אם תיתן לי מאה שקל לכל ראש". שמח הגוי על המציאה וקנה את כל ראשי הדג, והחל לאכול ראש דג אחד, בעוד עצמות הדג בין שיניו. פנה הגוי אל איש שיחו ואמר לו: "איזה טיפוש אני. במקום לקנות ממך ראש דג במאה שקל, יכולתי לקנות אצל הדייג דג שלם בעשרה שקלים!" ענה לו היהודי: "אהה.. אני רואה שזה מתחיל לעבוד... אתה רואה בעצמך שמאכילת ראש הדג התחלת להבין...". יהי רצון ששנשכיל להבין לשמוע ללמוד וללמד ויתקיים תלמודינו בידנו..

סיפור ג' לשולחן שבת

כידוע, בחג השבועות אנו קוראים את מגילת רות. רות הייתה הגיורת הראשונה וגיורה ע"י בועז עפ"י הכתוב במסכת יבמות (עז). מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. מובא סיפור השגחה מתוך הרצון לעזור ל"גיורת". ר' שלמה קרליבך, טס פעמים רבות כדי לזמר ליהודים בכל רחבי העולם, והיה דמות מוכרת אצל צוותי האוויר של חברות הטיסה הידועות. באחת הטיסות, כשעה לאחר ההמראה, קם ר' שלמה ממקום מושבו וראה דיילת אחת ממלמלת בשפתיה ואוחזת בידה סידור. הוא התפלא מהמראה הלא שיגרתי והמתין לסיום תפילתה. כאשר סיימה, אמר: 'אחות קדושה. אני רואה שאת מתפללת מסידור. האם את יהודיה?' הדיילת ענתה: 'אמנם הורי אינם יהודים, אבל נולדה בי איזו משיכה ליהדות. למדתי כמה שנים אצל רב יהודי אורתודוקסי ולאחרונה התגיירתי כדת וכדין, ואני נוהגת, כפי שאתה רואה - באורח חיים של תורה ומצוות על פי ההלכה. אחד הנוסעים קרא לדיילת וכך שיחתם נקטעה. ר' שלמה חזר לשבת במקומו והתבונן בעננים שריחפו מתחת לכנפי המטוס. כמה דקות לאחר מכן ניגשה הדיילת לר' שלמה ושאלה אותו 'האם אתה רב? אולי תוכל לעזור לי בבעי דחופה ר' שלמה הינהן בראשו והיטה את אזנו לדבריה. 'בזמן האחרון נקשרתי לבחור יהודי, אבל הוריו מתנגדים מאוד לשידוך בגלל שאני גיורת ולא מרשים לו להתחתן אתי, ואפילו מאיימים לנתק את הקשר בינינו. אנחנו אוהבים מאוד אחד את השני, אבל הוא קשור להוריו ולא רוצה לצערם. הוא שבור מכל המצב ואני חוששת שהוא עומד לנתק אתי קשר. רבי, האם תוכל לעזור לי?' 'אני אשתדל', אמר ר' שלמה, 'תני לי את מספר הטלפון של הוריו וגם את מספרך ואני אנסה כמיטב כוחי לשכנע אותם שלא יתנגדו לחתונה!'. כאשר הגיע ר' שלמה ליעדו, התקשר להורי הבחור ונתקל מצידם ביחס עוין ומנוכר. ניסיונו של ר' שלמה לגרום לאב לראות את הדברים באופן אחר עלו בתוהו. ככל שניסה לשכנעו, כך האב התרגז יותר, עד שצעק לבסוף: 'תדע לך שאני ניצול שואה! ובגלל מה שה' עשה ליהודים באמצעות הגויים, אני שונא יהדות, אבל אם הבן שלי יתחתן עם גויה, אהרוג אותו!'. ר' שלמה הבין שאין טעם לדבר יותר וסיים את השיחה הטלפונית. הוא התקשר לדיילת כדי לספר לה על אי הצלחתו. הדיילת לא ענתה ובמקומה ענה אביה. ר' שלמה שוחח עמו וסיפר לו על השתדלותו למען בתו. האב כעס על ר' שלמה בגלל שהתערב וניסה לגשר בין הצדדים. ר' שלמה ניסה להצדיק את עצמו באומרו: '!הרי כתוב בגמרא שהקדוש ברוך הוא מתעסק שלישי מזמנו בשידוכים, ואני מנסה לעזור לו טיפ-טיפה.. אבל מה שברור לי הוא שבתך והבחור אוהבים מאוד זה את זה, וחבל מאוד שלא יתחתנו!'. קולו האיכפתי של ר' שלמה נגע ללבו של האב. הוא החל לבכות ואמר בהתרגשות: 'אני אגלה לך סוד שלא גיליתי לאף אחד, והייתי בטוח שלא אגלה לעולם. אני ואשתי נוצרים, אבל לא אמיתיים. שנינו בעצם יהודים ניצולי שואה, ובגלל מה שה' עשה ליהודים, אנחנו שונאים יהדות. אנחנו מעמידים פני נוצרים, למרות שלא התנצרנו באופן רשמי וגידלנו את ילדינו כנוצרים לכל דבר. הם לא יודעים את האמת!...' 'אם כך', אמר ר' שלמה בהתלהבות, 'בתך יהודיה מלידה ואין בעיה! אביו של הבחור רוצה שכלתו תהיה ממוצא יהודי וכעת

התברר שהיא באמת כזאת. תגלה לה את האמת והם יוכלו להתחתן!
אביה של הדיילת התרצה ור' שלמה הצליח לשכנע את ההורים משני הצדדים להפגש ביניהם.
הפגישה נערכה במלון שבו התאכסן. ברגע הפגישה, אחד האבות צעק:
'יענקל'ה! והשני ענה לעומתו:

'הרשל'ה! והם נפלו זה בזרועותיו של זה. לאחר מכן הסבירו לנשותיהם ההמומות שפעם, לפני שפרצה המלחמה, למדו כחברותא בישיבתם.

כל אחד סיפר שהיה בטוח כי רעהו נספה בשואה. זיכרונותיהם עלו ופרצו. הם נזכרו בילדותם האבודה ודיברו עליה בנוסטלגיה מהולה בכאב.

אחד מהם אמר:

'זוכר איך חלמנו על העתיד כשהיינו בחורי ישיבה?! אמרנו אחד לשני שכאשר נגדל ונתחתן ויהיו לנו ילדים בוגרים, נשיא אותם אחד לשני. אנחנו שכחנו לגמרי, אבל ה' לא שכח...'

סיפור ד' לשולחן שבת

רות המואביה שבאה להסתופף תחת כנפי השכינה זוכה לברכה מבעוז ויחזד הקימו את מלכות ישראל מושלת בית דוד: "...בְּרוּכָה אַתְּ לַה' הַיֹּסֵבֶת חֶסֶד וְהַאֲחֻזָּה מִן הָאֲשׁוּרִים לְבִלְתִּי לָקֵת אַחֲרֵי הַבְּחֻרִים אִם דָּל וְאִם עָשִׂיר... כִּי יוֹדַע כָּל שְׂעָר עַמִּי כִּי אֲשֶׁת חַיִּל אַתְּ."
רות המואביה נודעה כאשת החסד הראויה להיכנס לקהל ישראל "ששלושה סימנים באומה זו ביישנים רחמנים וגומלי חסדים" שאנו בני אברהם אבינו שהשפיע חסד רב ועשה נפשות ע"י מצוות הכנסת אורחים וטרח בה בגופו.

ומסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א שפעם אחת התארח בביתו רבה של לוצק הגאון רבי זלמן סורוצקין זיע"א ה"חפץ חיים" שהיה כידוע מפורסם במדת החסד, קיבלו בכבוד גדול וקיים בו מצות הכנסת אורחים על כל דקדוקיה, מיד עם בואו מהדרך, ערך לפניו שלחן ועליו סעודה דשנה, הם שוחחו בדברי תורה וה"חפץ חיים" השתדל מאד להנעים לו את השהייה בביתו. כאשר הגיע הזמן ללכת לישון, התחיל ה"חפץ חיים" לסדר לאורח את חדרו ולהציע לו את מיטתו, האורח נבוך מאד, היתכן! ה"חפץ חיים" מגדולי הדור בכבודו ובעצמו יהיה זה הטורח עברו בהכנת מטתו? לא, אינני מסכים פנה הרב סורוצקין ל"חפץ חיים", לא יתכן שכבודו ישרתני, אנכי אוכל לעשות זאת בעצמי, ה"חפץ חיים" לא השיבו מאומה, והמשיך בהכנת הכרים והכסתות. למחרת בבוקר הלכו ה"חפץ חיים" ואורחו לבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית, את הטלית ואת התפילין נתנו לתלמיד שלייה אותם כדי שיביאן לבית הכנסת, כאשר הגיעו לבית הכנסת, חיפש הרב מלוצק את הבחור כדי שיקבל ממנו את טליתו ואת תפיליו, אך הבחור איננו. בצר לו פנה הרב סורוצקין אל ה"חפץ חיים" ושאלו מה עם התפילין? שמא יודע מר היכן אותו בחור? אמר לו ה"חפץ חיים" מדוע על כבודו לטרוח בהנחת התפילין? אני אוכל לעשות כי לא בחנם טרח ה"חפץ חיים" זאת במקומו. אז הבין הרב האורח, בעצמו במצות הכנסת אורחים, ולא נתנה לבני ביתו או לתלמידיו, ללמדך כי מצות הכנסת אורחים היא מצוה כשאר מצוות, שעל האדם לטרוח בה בגופו, ורק כך מקיימים את המצוה בשלמות.

סיפור ה' לשולחן שבת

המסר מתנורו של עכנאי על קניין התורה

מסופר שנחלקו רבי אליעזר בן הורקנוס וחכמים על תנורו של עכנאי שעשוי חוליות חוליות האם הוא מקבל טומאה או שאינו מקבל טומאה. דיון ההלכתי סביב תנור זה עוסק בשאלה האם תנור חרס שנחתך לחוליות והודבק מחדש באמצעות חול או טיט שניתן בין החוליות נחשב כתנור שלם המקבל טומאה, או שנחשב ככלי שבור או כלי אדמה שאינו מקבל טומאה, ולפיכך נשאר בטהרתו. רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים.

ניסה רבי אליעזר להביא את חכמים לפסוק כמותו ולא קיבלו ממנו חכמים.

ואומר להם רבי אליעזר: "אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח!" ונעקר חרוב זה במקומו.

אמרו לו חכמים: "אין מביאים ראיה מן החרוב."

חזר ואמר להם: "אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח!" חזרה אמת המים לאחוריה.

אמרו לו חכמים: "אין מביאים ראיה מן אמת המים."

חזר ואמר להם: "האם הלכה כמותי כותלי בית המקדש יוכיחו!" הטו כותלי בית המדרש ליפול.

גער בהם ר' יהושע, אמר להם: "אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם?"

לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר ועדיין מטיין ועומדים.

חזר ואמר להם ר' אליעזר: "אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו!" יצאתה בת קול ואמרה: "מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום."

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: "לא בשמים היא" - שאין משגיחין בבת קול שכבר נכתב בהר סיני - בתורה "אחרי רבים להטות..."

הגאון מוילנא שואל : מה ראה רבי אליעזר להכריע את ההלכה בוויכוח שבינו לבין החכמים על ידי שלשה מופתים בחרוב, אמת המים וכותלי בית המדרש ?
והוא משיב : כדי לזכות בתורה על האדם להיות מושלם בשלושת התכונות הבאות :
א. הסתפקות במועט
ב. ענווה
ג. התמדה בלימוד תורה .
לכן בחר ר' אליעזר דווקא באלו:
חרוב - מפני שהחרוב מסמל את ההסתפקות במועט כמו שאמרו: "וחנניא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת".
אבל אמרו לו חכמים: "אין מביאין ראייה מן החרוב" – עדיין אין די בהסתפקות במועט.
אמת מים - אמת המים מסמלת את מידת הענווה, שכן אמרו חכמים: "למה נמשלה תורה למים? שכתוב: "הוי כל צמא מים?" לומר לך מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה"
אמרו לו חכמים: "אין מביאין ראייה מאמת המים" – עדיין אין די בענווה בלבד.
כותלי בית המדרש - שהם יעידו על השקידה הרבה שהייתה לו בתורה.

סיפור ו' לשולחן שבת

חג מתן תורה - כוחו של האדם השוקד על התורה

שלמה המלך אומר בספר משלי (פרק ה פסוק יט) על התורה "אֶנְלֹת אַהֲבִים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד."

הגאון רבנו יוסף חיים כותב בספריו, משל נפלא המובא בחוברת בהלכה ובאגדה:

לעשיר גדול שהיה בקי ומבין בכל סוגי המרגליות, ויודע שוויה של כל מרגלית. היה לו משרד קטן שאליו היו מגיעים אנשים כדי להתיעץ עמו בעסקי המרגליות .

לעשיר זה הייתה אשה חכמה, והנה יום אחד הוציאה טבעת עם יהלום מידה ושאלה את בעלה כמה היא שווה ?

הבעל העשיר שכח שזו טבעת שקנה בעצמו, הסתכל בטבעת ואמר, אולי חמש מאות דולר .

אמרה לו אישתו : בעל הטבעת מבקש עבורה אלף דולר .

אמר לה: אין זה משתלם, החזירי את הטבעת למוכר. היא המתנינה מספר ימים, ונגשה אל בעלה, כשהפעם הייתה הטבעת מונחת לה

על האצבע. אמרה לו, כמה שווה טבעת זו בעיניך? האם שווה היא אלפיים דולר, כפי שמבקש המוכר ?

התבונן העשיר שוב בטבעת ומאחר שהספיק באותו בזמן לעבור על הרבה טבעות, שוב לא זכר את הטבעת שקנה לאישתו ואמר,

טבעת זו שווה אלף וחמש מאות דולר .

אמרה לו האישה, הרי זו אותה טבעת שהראיתי לך לפני מספר ימים! איך יתכן שאתה, אשר בקי כל כך בערכן של אבנים יקרות,

טעית טעות כה גדולה? וכי בזמן כ"כ קצר עלה המחיר באלף דולר ?!

אמר לה: זה לא נכון, אני מומחה ולא יתכן כי טעיתי טעות כה גדולה, בוודאי אין זו אותה טבעת !

אמרה לו האישה: וכי אני מהתלת כך?! אלא אני אישית לך את התשובה, כשהראיתי לך את הטבעת לפני מספר ימים הייתה הטבעת

לבד, אבל עכשיו אתה רואה את הטבעת כשהיא מונחת על האצבע שלי, והחן והחביבות שלי בעיניך האירו על המרגלית הזאת, ולכן

אתה אומר שהיא שווה אלף דולר יותר מכדי שוויה...

כך היא התורה.

האדם הדבוק בתורה ושוקד עליה עד שהיא הופכת לחלק מהותי פנימי שלו, משפיעה עליו חן מיוחד, עד שהקב"ה מתנהג עמו בהנהגה

מיוחדת - למעלה ממה שמגיע לו באמת, ויצליח וירוויח בכל דרכיו וזה השוני מאדם הלומד תורה לקנות ידיעות אך משאיר את יראת

השמים מחוצה לו.

סיפור ז' לשולחן שבת

לימוד התורה כמים לדגים

מספרת הגמרא במסכת ברכות סא: תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומצאו

לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה.

אמר ליה: "עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות?!"

אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה:

לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. אמר להם מפני מה אתם בורחים? אמרו לו מפני רשתות

שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם?.

אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקה שבחיות?! לא פקה אתה אלא טיפש אתה!

ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה...

המלמד

מתכוננים לפרשה

במדבר

www.Parashatshavua.com

אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר' עקיבא וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים... ושואל הגאון מוילנה: "על איזה דברים בטלים נתפס פפוס"?

התשובה נמצאת בגמרא במסכת תענית יח: שפפוס היה אדם שמסר את נפשו, כדי להציל את תושבי לוד. כפי שמספרים חז"ל: אמרו כשביקש טוריינוס להרוג את לוליינוס ופפוס אחיו בלודקיא, אמר להם אם מעמו של חנניה מישאל ועזריה אתם - יבא אלוהיכם ויציל אתכם מיד, כדרך שהציל את חנניה מישאל ועזריה מיד נבוכדנצר.

אמרו לו חנניה מישאל ועזריה צדיקים גמורין היו וראויין היו ליעשות להם נס ונבוכדנצר מלך הגון היה וראוי ליעשות נס על ידו ואותו רשע הדיוט הוא ואינו ראוי ליעשות נס על ידו ואנו נתחייבנו כליה למקום ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובין ואריות יש לו למקום בעולמו שפוגעין בנו והורגין אותנו אלא לא מסרנו הקדוש ברוך הוא בידך אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך. אף על פי כן הרגן מיד...

ומסביר רש"י - לוליינוס ופפוס אחיו צדיקים גמורים היו: בלודקיא! היא לוד והיינו דאמרינן בכל דוכתא (ב"ב דף י:): הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן בגן עדן ויש אומרינן שנהרגו על בתו של מלך שנמצאת הרוגה ואמרו היהודים הרגוהו וגזרו גזרה על שונאיהן של ישראל ועמדו אלו ופדו את ישראל ואמרו אנו הרגנוהו והרג המלך לאלו בלבד.

ולמדנו את עניין מסירות הנפש של ר' עקיבא על לימוד התורה שראה פפוס ואת מסירות הנפש שלו הגדיר "כדברים בטלים". שעניין לימוד התורה מחזיק את עם ישראל ומציל אותו מגזירות לכתחילה ומחיייה את עם ישראל ועל כך הודה פפוס לר' עקיבא.

סיפור ח' לשולחן שבת

שבועות- איך זוכים לתורה?

במדרש תנחומא, פרשת חקת אות ח' מובא:

רבי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינְיָא אָמַר, בְּשַׁעֲהָ שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לְמָרוֹם, שָׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּפִרְשֵׁי פֶרֶךְ אֲדָמָה. וְאוֹמֵר הִלְכָה בְּשֵׁם אוֹמְרָה אֱלִיעֶזֶר בְּנֵי אָמֵר, עֶגְלָה בַת שְׁנָתָה, וּפְרָה בַת שְׁתַּיִם. אָמַר מֹשֶׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֶעֱלִינוּנִים וְתַחְתּוֹנִים שֶׁלָּךְ הֵן וְאַתָּה אוֹמֵר הִלְכָה בְּשֵׁמוֹ שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם.

אָמַר לוֹ הַקַּב"ה: צְדִיק אֶחָד עָתִיד לַעֲמֹד בְּעוֹלָמִי, וְעָתִיד לְפָתַח בְּפִרְשֵׁי פֶרֶךְ אֲדָמָה תַּחְלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֶגְלָה בַת שְׁנָתָה, וּפְרָה בַת שְׁתַּיִם...

אָמַר מֹשֶׁה לְפָנָיו, רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, הֲיֵי רְצוֹן שֶׁיִּהְיֶה מִתְלַצֵּי (אני מבקש ממך ריבונו של עולם, שהאיש הזה, יהיה צאצא שלי). אָמַר לוֹ: חַיִּיךָ, שֶׁהוּא מִתְלַצֵּיךָ, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב: וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר (שמות יח, ד).

המדרש באבות דרבי נתן פרק ו' מביא סיפור:

מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס שהיה חורש את שדותיו של אביו. והנה באחד הימים ראהו אביו שהוא יושב ובוכה.

אמר לו אביו: למה אתה בוכה? השיב לו בנו: איני בוכה אלא מפני שאני רוצה ללמוד תורה. אמר לו והרי אתה בן 28 שנה ואתה רוצה ללמוד תורה?! קח לך אישה ותוליד בנים, ותוליך אותם לבית הספר ללמוד תורה.

עברו שבועיים ואליעזר לא טעם כלום, עד שנגלה אליו אליהו זכור לטוב אמר לו: בן הורקנוס מפני מה אתה בוכה? אמר לו: מפני שאני רוצה ללמוד תורה.

אמר לו: אם אתה רוצה ללמוד תורה, עלה לך לירושלים ולך אצל רבן יוחנן בן זכאי.

עמד ועלה לו לירושלים והלך אצל רבן יוחנן בן זכאי. כשהגיע אליו, ישב לפניו והיה בוכה. אמר לו הרב: מפני מה אתה בוכה? אמר לו מפני שאני מבקש ללמוד תורה!

אמר לו: בן מי אתה? ולא רצה אליעזר להגיד לו.

אמר לו הרב: האם למדת קריאת שמע, או תפלה, או ברכת המזון? אמר לו: לא.

עמד רבי יוחנן ולמדו שלשתן.

לאחר שלמד ברכות ותפילה, ישב לו אליעזר והיה בוכה. אמר לו מפני מה אתה בוכה?

אמר לו: מפני שאני מבקש ללמוד תורה.

עמד ולמדו תורה, והיה אומר לו שתי הלכות כל ימות השבוע, ובשבת היה חוזר עליהן ומדבקן.

עברו שמנה ימים ואליעזר לא טעם כלום אלא עפר, עד שעלה ריח רע מפיו, ורבן יוחנן העמידו מלפניו מפני שלא יכל לסבול את הריח...

ישב לו אליעזר והיה בוכה. אמר לו הרב: מפני מה אתה בוכה?

אמר לו שהעמדתי לפניך כאדם שהוא מעמיד מלפניו מוכה שחין.

אמר לו בני כשם שעלה ריח פיך מלפני, כך יעלה ריח חוקי תורה מפריך לשמים.

אמר לו: בן מי אתה?

אמר לו: בן הורקנוס.

אמר לו: והרי אתה בן גדולי עולם ולא אמרת לי?! חיך אתה סועד אצלי.

אמר לו: כבר סעדתי באכסניה שלי.

אמר לו: ואצל מי אתה מתארח?

אמר לו: אצל רבי יהושע בן חנניא ורבי יוסי הכהן.

שלה רבן יוחנן ושאל את רבי יהושע ורבי יוסי: אצלכם סעד אליעזר היום?

אמרו לו: לא, והרי כבר שמונה ימים שלא טעם כלום?! הלכו ומצאו שהיה אוכל אדמה.

והנה בניו של הורקנוס אמרו לאביהם עלה לך לירושלים ונדה את בנך אליעזר מנכסך, ועלה לו לירושלים לנדותו, ומצא שם יום טוב לרבן יוחנן בן זכאי, והיו כל גדולי המדינה סועדים אצלו.

הלכו וסיפרו לרבן יוחנן שאביו של רבי אליעזר בא, אמר להם: עשו לו מקום והושיבו אותו ליד העשירים. נתן רבן יוחנן את עינו ברבי אליעזר ואמר לו: אמור לנו דבר אחד מן התורה!

אך רבי אליעזר התבייש לדבר בפני רבו, ולכן עמד לו רבן יוחנן בן זכאי והלך לו לחוץ.

מיד פתח רבי אליעזר את פיו והיה דורש ופניו מאירות כאור החמה, וקרנותיו יוצאות כקרנות משה רבינו, ואין אדם יודע אם יום או לילה.

היה רבי אליעזר יושב ודורש ואביו עמד על רגליו, כיון שראה שאביו עומד על רגל נבהל, אמר לו: אבא שב לך, שאיני יכול לומר דברי תורה ואתה עומד על רגליך.

לאחר הדרשה בא רבן יוחנן ונשק לו על ראשו ואמר: אשריכם אברהם יצחק ויעקב מי יצא מחלציכם! אמר לו הורקנוס אביו: לא היה צריך לומר אשריכם אברהם יצחק ויעקב מי יצא מחלציך, אלא "אשרי אני מי יצא מחלצי".

אמר הורקנוס לבנו: בני לא באתי אלא לנדותך מנכסי, ועכשיו שבאתי וראיתי השבחה זוהה, הרי אחיך מנודים מנכסי, והם נתונים לך במתנה.

אמר לו בנו: אילו קרקעות בקשתי מלפני הקדוש ברוך הוא, היה לפניו ליתן לי, ואלו כסף בקשתי היה לפניו ליתן לי, אבל לא בקשתי מהקדוש ברוך הוא אלא שאזכה לתורה בלבד.

סיפור ט' לשולחן שבת

"כי טוב סחרה מסחר כסף" (משלי ג, יד).

הרב משה פוליאס סיפר את הסיפור המובא בגמרא כך:

רב כהנא נפקד בבן לאחר שנים רבות שלא היו לו ילדים, לבנו קרא סליק.

כשהיה סליק בן שלוש אמר רב כהנא לאשתו: צריך לקחת את הילד למלמד כדי שילמד תורה.

אמרה האישה: "איני יכולה בלעדיו... אולי תביא את המלמד לביתנו, סליק ילמד כאן ואני אוכל להשגיח עליו ולראותו כשאחפזין."

המלמד יקבל כאן חדר אני אבשל בשבילו, והוא יאכל וישן אצלנו..."

הסכים רב כהנא והלך לחפש מלמד לתמיד חכם לבנו, הסתובב בשוקי טבריה ומצא את רבי אליעזר זעירא, עליו מסופר בגמרא שלבש שחורים כל היום כי התאבל על ירושלים.

הוא פגש את רבי אליעזר כשהוא יושב ומטיל ציציות בבגדו, שאל אותו רב כהנא: "יש לך אשה וילדים?"

ענה לו: "כן".

"היכן הם?" שאל הרב.

"אשתי זו התורה וילדי הם המצוות" ענה רבי אליעזר.

אמר רב כהנא: "אם כך אתה מתאים להיות מלמד לבני. רוצה אני שתבוא לביתי ותלמד את בני במשך עשרים וחמש שנה, אם תשלים את השנים תקבל 25 ככרות זהב סכום עתק, אך אם תחסיר אפילו יום אחד לא תקבל כלום, אולם אם בני סליק יעזוב אותך ואפילו אחר יום אחד תקבל את מלא הסכום"

הסכים רבי אליעזר זעירא לעסקה ואכן לימד את סליק במשך עשרים וחמש שנה, עד שסליק נהיה לתלמיד חכם השולט בכל התורה כולה.

שילם לו רב כהנא את מלא הסכום והם נפרדו לשלום.

פנה סליק לאביו וביקשו רשות לצאת לשוק, הלא אני בן 28 ולא ראיתי את השוק מימי. יצא הבן לשוק של טבריה והתפעל ממה שראה עיניו, זה מוכר עגבניות זה מלפפונים כל אחד מכריז בקול על מרכולתו...

לפתע ראה אדם המכריז מי ורדים מי ורדים למכירה, ניגש סליק למוכר ושאלו: "מה זה מי ורדים?"

אמר לו המוכר משקה מרווה וטעים.

ביקש סליק מהמוכר: "האם אפשר לקבל כוס ממשקה זה?"

ענה המוכר: "בבקשה, אך קודם צריך אתה לשלם!"

אמר הבן: "אבל אין לי כסף!"

"אם אין כסף - אין משקה!" ענה המוכר.

אמר לו סליק: "האם יודע אתה מי אני? אני בנו של רב כהנא!"

ענהו המוכר בליגלוג: "ואני נכדו של יעקב אבינו... מים מקבלים רק תמורת כסף!"

חשב הבן ואמר: "אני יודע את כל התורה כולה! עשרים וחמש שנה למדתי תורה מאליעזר זעירא רבי ולא יצאתי מביתי..."

ענה המוכר: "אהה... יפה... אם כן אלמד אותך שיעור ראשון בענייני השוק, כדי לקנות בשוק צריך לשלם!"

חזר סליק לביתו ואמר לאביו: "איני חפץ בדרך התורה! אם כל התורה שלמדתי מאליעזר זעירא רבי, אינה שווה אפילו כוס מי ורדים

איני חפץ בדרך זו!"

אמר לו אביו עלה לעלית הגג שם יש יהלום ששמרנו אני ואמך לעת זקנתנו, צא מחר לשוק ומכור אותו אך מאחר ואתה לא מבין

במסחר, תסתובב בשוק ותשאל כמה שווה יהלום זה ותמכור אותו רק למרבה במחיר.

יצא הבן לשוק והגיע לרחוב הסנדלרים, שאל אותם כמה אתם מציעים עבור היהלום?

ראו הסנדלרים את היהלום התפעלו מגודלו והציעו מאה זהובים.

משם המשיך לשוק הרצענים והציע אותו להם.

הביטו הרצענים ואמרו נשלם לך עבורו אלף זהובים!

המשיך לשוק הטבחים ושם הציעו לו תמורת היהלום חמשת אלפים זהובים.

בסוף היום הוא הגיע לשוק היהלומנים. היהלומנים לא ראו מימיהם אבן כה גדולה ושאלו מאין יהלום יקר זה, מוכנים אנו לשלם

עבורו מיליון זהובים! וכמובן מכר להם.

חזר סליק בערב לביתו וסיפר לאביו על מה שארע. אמר לו אביו אני לא מבין! הרי הציעו מגוון של מחירים. מי באמת צודק,

הסנדלרים או אולי היהלומנים?

ענה הבן פשוט מאוד, הם אינם מבינים באבנים יפות ולכן הציעו סכום נמוך. וכדי לדעת מה ערכה האמיתי של האבן, צריך ללכת

למקום שבו מבינים באבנים, רק בשוק של היהלומנים מבינים ערכה של אבן.

אמר לו רב כהנא: הנה הכסף בידך אך לפני שהנך הולך לסחור בשוק, לך לבית המדרש ואל תגייד שאתה בני כדי שלא יכבדו אותך

בגללי, ואז תראה מה אתה מפסיד.

הסכים הבן לנסות ולראות איך נראה בית המדרש, מה יש לו להפסיד הכסף בידו יבקר בבית המדרש ומיד אחר כך יצא לסחור...

הלך ומצא אדם יוצא מבית המדרש ובוכה.

אמר לו סליק: "מדוע אתה בוכה? אמר לו אותו יהודי אין אתה יכול לעזור לי אך אספר לך כי הרי אמר החכם מכל אדם "דאגה בלב

איש ישיחנה" אולי על ידי שאספר לך יוטב לי מעט... ארעה אצלי תופעה מוזרה, גדלו לי עדרים רבים של בהמות שראשם ככלב

וגופם ככבש ובאתי לבית המדרש שיכשירו לי אותם, אם יכשירו לי אותם אהיה עשיר גדול כי כל כספי מושקע בעדרים אלו, נכנסתי

לבית המדרש ולא יכלו להכשירם לי, וכך כל כספי ירד לטמיון..."

אמר לו סליק: "אכנס איתך ואשכנע את החכמים להכשירם!!"

צחק האיש בליבו מי הוא זה אשר יצליח להכשירם הרי חכמים גדולים ממנו לא הצליחו.

נכנס סליק בבטחה לבית המדרש, דפק על הבימה ואמר לחכמים יש לי רעיון כיצד לבודקם, נצבוט אותם אם יפעו מה מה מין כבש

הם, ואם יצעקו הב הב כלב הם!

שיבחו החכמים ואמרו מי הוא חכם זה? כיצד לא חשבנו על רעיון פשוט שכזה.

אמר אותו אדם לפעמים הם צועקים הב ולפעמים הם פועים מה, הציע סליק רעיונות ובכל רעיון שבחווהו, אך אותו אדם אמר שכל

אותם רעיונות לא יועילו כי דומה הוא גם לכלב וגם לכבש.

הוסיף סליק ואמר, אליעזר זעירא רבי לימדני שצולים בשר כלב הוא מצטמק וכשצולים בשר כבש הוא נשאר עבה, באו נצלה בשר

כלב ובשר טלה, וכן נצלה בשר מן העדר הזה, אם יצלה ככלב הוא אם ככבש הוא.

צלו וראו שכבש הוא! ומינו את סליק לראש הישיבה.

חזר סליק לביתו שאל אותו אביו רב כהנא: "איך היה בבית המדרש?"

אמר לו: "שמו אותי בראשם וראש הישיבה אני!"

אמר לו רב כהנא: "והרי אמרת שלא מעריכים את תורתך?!"

אמר הבן לאביו: "יפה עשית כשנתת לי למכור את היהלום וראיתי שיש המבינים ביהלומים ויש שאינם מבינים, כך גם הללו מבינים

בדברי תורה והללו אין מבינים..."

סיפור י' לשולחן שבת

לפום צערא – אגרא מעלת לימוד התורה קביעת עיתים לתורה מובא במסכת שבת (לא.) : "אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה וכו', ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא". האדם מקבל שכרו על עצם לימוד התורה ולא רק על ההישגים והידיעות בתורה ועל כן הקריטריון החשוב הוא "קבעת עתים לתורה" שהאדם יקפיד להיות מחובר לתורה ולטרוח בה שהרי אמרו חז"ל במסכת אבות לפום צערא – אגרא. ומובא משל למלך גדול, שרצה לבנות ארמון מלוכה מושלם בהדרו. כינס את טובי האדריכלים לתכננו, גייס את טובי הבנאים לבנותו, ולא חסך כל מאמץ כדי שייבנה הארמון בפאר ובהדר, ואכן, כאשר כילו לבנותו, לא היה כמוהו ליופי. עתה ביקש המלך שטרקלין הארמון המשמש להיכל המלוכה, יהיה המפואר ביותר. קרא לארבעה מגדולי הציירים במדינה, והורה לכל אחד מהם לצייר קיר אחד בטרקלין. ידע כי התחרות ביניהם תפיק את המירב והמיטב. ואמנם, שלושה מהם עבדו ועמלו במרץ רב והשקיעו את כל יכולתם וכישרונם במלאכתם. הצייר הרביעי חבק ידיים, התעצל ולא החל בעבודה. דיברו עמו, המריצו אותו, איימו עליו – ולשוא. השלושה סיימו את מלאכתם – יצירות אמנות למופת. אז התעורר הצייר הרביעי לפעולה. מיהר ושייף את הקיר, החליקו למשעי, ואז כיסהו בצבע מבריק מלוטש כראי, וכל שלושת הקירות השתקפו בו. הכותל שלו היה היפה מכולם. שלושת הציירים כעסו מאד על חברם. הייתכן? הם עמלו ויגעו, טרחו בכל כוחם – והוא נהנה מפרי עמלם, קוטף את פירות כישרונם! אך מה יכולים היו לעשות? חרקו שיניים והמתינו לביקורו של המלך. המלך הגיע וסקר קיר אחר קיר. התפעל מהרעיונות, מעושר הצבעים, מהאמנות ומהאומנות. עבר מהקיר הראשון לשני ולשלישי. ואז עמד לפני הקיר הרביעי – ונעתקו המילים מפיו. כל שלושת הקירות השתקפו בו במיזוג ובהרמוניה נפלאה! אמר המלך: "קיר זה יפה כמו כל השלושה יחדיו, מגיע עבורו שכר כמו עבור כל השלושה!" והציירים שומעים וליבם נופל. אשר יגורו בא. נטל המלך שקים מלאים מטבעות זהב, והורה לתלות שק על כל אחד משלושת הקירות. כל צייר יטול את שכרו התלוי על הקיר שלו. ובקיר הרביעי – ישתקפו שלושת השקים כאחד, וזה יהיה שכרו של הצייר הרביעי.

בלימוד תורה שאינו כרוך במאמץ, לא יהיה קניין לאדם והתורה לא תשפיע עליו את הקדושה הראויה לכל יהודי. על כן ראוי לו לכל אדם לקבוע עיתים לתורה ולזכות במתן תורה פרטי.

סיפור יא' לשולחן שבת

אהבת תורה – סיפור לשבועות פעם אחת שלחו את רבי עקיבא ועמו עוד אחד מן החכמים לאסוף כסף לצדקה. הגיעו לפתח בית אחד וכשרצו להיכנס שמעו קול ילד קטן השואל את אביו "מה נאכל היום" ענה לו האב "ירק פשוט וזול", והוסיף האב ואמר "אבל אל תקנה מן הסחורה הטריה שהגיעה היום לשוק אלא צא וחפש שיריים מן הסחורה הישנה שנשארה מאתמול, ממנה בוודאי ימכרו לך במחיר זול יותר". כיוון ששמעו רבי עקיבא וחברו דברים אלו, אמרו "מאחר שהוא מצטמצם כ"כ בצרכי ביתו משמע שאין לו כסף כעת", המשיכו בדרכם מבלי לפקוד את בית האיש הזה, בדרכם חזרה שבו אצל האיש שהוא שאל אותם "מדוע שיניתם המנהג הקבוע שלכם לבוא אל ביתי לפני לכתכם אל שאר האנשים?" אמרו לו "באמת באנו אליך תחילה אך מאחר ששמענו את הדברים שהיו בינך ובין הילד, הבנו שהיום לא נוכל לקבל ממך נדבה הגונה כמנהגך", השיב להם בעל הבית "מה שביני לבין בני אתם יודעים אבל לא מה שביני לבין בוראי, וכי יודעים אתם מה בלבי לדבר מצווה, אעפ"י שאני מקמץ להוצאות ביתי איני מקמץ בהוצאות צדקה, לכו אל אשתי ואמרו לה שתיתן לכם מידה אחת מלאה דינרים", הלכו ואמרו לה מה שצויה בע, לה שאלה אותם "ואיזו מידה אמר לכם גדושה או מחוקה?" השיבו לה "סתם אמר לנו" והיא בצדקתה אמרה "אני אתן לכם גדושה, ואם יאמר לכם בעלי שכך הייתה כוונתו הרי זו כדבריו, ואם לאו אנכה את זה מחשבון כתובתי" כששמע בעלה צדקתה כפל לה את כתובתה. עפ"י ירושלמי סוף פ"ק דפסחים

סיפור יב' לשולחן שבת

"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"

מעשה בתלמיד חכם שהפליג בספינה עם סוחרים רבים. שאלו אותו הסוחרים: היכן נמצאת סחורתך? השיב להם: סחורתי גדולה משלכם. חיפשו בכל הספינה ולא מצאו דבר, החלו לזעגים לו. בהמשך המסע, התנפלו עליהם שודדים ושדדו את כל מה שהיה להם. כשהגיעו ליבשה, לא היה להם לחם לאכול ובגד ללבוש. מה עשה אותם חכם? נכנס לבית המדרש, ישב ודרש בפניהם. כשראו בני העיר שהוא תלמיד חכם מופלג, נהגו בו כבוד גדול והחלו להעניק לו כבוד. באו אליו הסוחרים והתחננו בניו: בבקשה ממך, גש לבני העיר והמליץ עבורנו, שכן אתה יודע כי איבדנו את כל רכושנו בספינה. ביקש מהם שיגמלו עמנו חסד ויתנו לנו לחם לאכול כדי שלא נמות ברעב. נעתר החכם לדבריהם ואמר להם: זה מה שאמרתי לכם כי סחורתי גדולה משלכם. שכן סחורתכם אבדה, ואילו שלי קיימת לעולם. כמו שנאמר בפסוק: "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו".

סיפור יג' לשולחן שבת

משה רבנו עלה למרום ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: "רבנו של עולם! מה לילוד אשה בינינו?" "השיב להם: "לקבל תורה בא" אמרו לפניו: "חמדה גנוזה, שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? מה אנוש כי תזכרנו, ובן אדם כי תפקדנו?" אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: "החזר להם תשובה" אמר לפניו: "רבנו של עולם, מתירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם" השיב לו הקדוש ברוך הוא: "אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה" עשה משה כך, נענה ואמר: "רבנו של עולם, תורה שאתה נותן לי, מה כתוב בה? אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ואילו אתם, המלאכים, למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם? תורה למה תהא לכם?" עוד נאמר בה: לא יהיה לך אלהים אחרים. וכי בין עמים אתם שרויים וצריכים לאזהרה?" "זו ועוד נאמר: זכור את יום השבת לקדשו. האם אתם עושים מלאכה שעליכם לשבות?" "כבד את אביך ואת אמך – אב ואם יש לכם? לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב – וכי קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם?" מיד הודו המלאכים לקדוש ברוך הוא כי טוב עשה. ולא עוד, אלא שהעניקו לו, למשה, מתנות

מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר (תהלים סח, יט) "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם" בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות, אף מלאך המות מסר לו דבר שנאמר (במדבר יז, יב) ויתן את הקטורת ויכפר על העם ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים. (עפ"י מסכת שבת פכ:)

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

מניין בני ישראל (א, א-מו)

חומש במדבר מכונה גם חומש הפקודים כיוון שנעשו בו שני מניינים (ספירה) של בני ישראל ושל שבט הלוי בנפרד. חז"ל לימדו אותנו שהקב"ה מונה את עם ישראל מתוך חבתו לפניו כשם שנמנו כשיצאו ממצרים, וכשנפלדו בעגל לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכירתו עליהם מנאם. בפרשתנו מתבצעים מספר מפקדים:

- א. מפקד השבטים
- ב. מפקד הדגלים
- ג. מפקד הלויים מבן חודש ומעלה
- ד. מפקד בכורות ישראל
- ה. מפקד הלויים מבן שלושים ועד בן חמישים לעבודת הקודש

1. מתי הקב"ה פונה למשה רבינו למנות את עם ישראל? (א,א) בַּאֲחַד יַחַדְשׁ הַשְּׁנַי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית
2. התורה מצווה למנות רק את הבנים. מאיזה גיל הם נמנים ומה מיוחד בגיל זה? (ג,א) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צֶבֶא בְּיִשְׂרָאֵל
3. על מי הוטלה משימת המניין? (ג,א) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
4. מי עוד עזר במניין? (ד,א) נְשֵׁי הַשְּׁבִטִים
5. רישמו את שמות נשיאי השבטים שסייעו למשה ואהרן במפקד(בספירה)? (א,ה-טו)

- ראובן (א,ה-טו) אֶלְיָצוֹר בֶּן שְׁדַיָּאוֹר
- שמעון (א,ה-טו) שְׁלֵמִיאֵל בֶּן צוּרִישַׁדַי
- יהודה (א,ה-טו) נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב
- יששכר (א,ה-טו) נַתָּנָאֵל בֶּן צוּעַר
- זבולון (א,ה-טו) אֶלְיָאָב בֶּן חִלּוֹן
- אפרים (א,ה-טו) אֶלְיָשָׁמַע בֶּן עֲמִיהוּד
- מנשה (א,ה-טו) גְּמַלְיָאֵל בֶּן פְּדָהצוֹר
- בנימין (א,ה-טו) אֲבִיָּדָן בֶּן גְּדֵעִי
- דן (א,ה-טו) אֲחִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישַׁדַי
- אשר (א,ה-טו) פְּנַעֲיָאֵל בֶּן עֶכְרָן
- גד (א,ה-טו) אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל
- נפתלי (א,ה-טו) אֲחִידָע בֶּן עֵינָן
- איזה שבט לא נכלל במניין? (א) לוי
- 7. מיתחו קו בין השבט המתאים לגודלו (א,כא-מג)

- ראובן (א,כא-מג) 46500
- שמעון (א,כא-מג) 59300
- יהודה (א,כא-מג) 74600
- יששכר (א,כא-מג) 54400
- זבולון (א,כא-מג) 57400
- אפרים (א,כא-מג) 40500

מנשה (א,כ"א-מג) 32200
בנימין (א,כ"א-מג) 35400
דן (א,כ"א-מג) 62700
אשר (א,כ"א-מג) 41500
גד (א,כ"א-מג) 45650
נפתלי (א,כ"א-מג) 53400

8. מה היה המניין הכולל של עם ישראל מבין עשרים שנה ומעלה? (א,מו) 603550

שבט לוי (א, מז'נד)

1. שבט לוי לא נמנה עם בני ישראל כיוון שהיו כשומרי המלך ולא יצאו בצבא כמו שאר בני ישראל. איזו משימה הוטלה עליהם? (א,נ"ג) קיפול והקמת המשכן, נשיאת המשכן וכליו, ועבודת המשכן
2. מה יקרה לאדם משבט אחד שיעשה את עבודת שבט לוי? (א,נ"ג) הזר הקרב יומת
3. היכן חנו הלויים כאשר לא היו במסע? (א,נ"ג) מסביב למשכן

סדר החניות והמסעות (ב, א'לד)

הקב"ה מצווה על משה את סידור השבטים בעת חנייתם במסעות המדבר מסביב לאוהל מועד (אחרי שבט לוי שהיו סמוכים אליו). (כמוראה באיור בתחילת הפרשה). לכל שבט היה דגל בצבע אחר הדומה לצבע של כל אבן בחושן לפי השבט וכך יכלו להבדיל בין השבטים. חז"ל לימדונו עפ"י הפסוק "באותות לבית אבותם" שסדר החניה היה עפ"י האות (סימן) שמסר להם יעקב אביהם כשנשאווה ממצרים לקבורה בארץ ישראל (פרשת ויחי) שנאמר "ויעשו בניו לו כן כאשר צום"

1. הקב"ה חילק את השבטים לארבעה מחנות, (מחנה אחד בכל צד) ובכל מחנה היו שלושה שבטים. מלאו את הטבלה בהתאם לפסוקים (ב,ג'לא)

מיקום במסעות	כיוון החניה	סה"כ במחנה	מנין השבט	שבטים	מחנה
ראשונים	מזרח	186400	74600	יהודה	יהודה
			54400	יששכר	
			57400	זבולון	
שניים	תימנה(דרום)	151450	46500	ראובן	ראובן
			59300	שמעון	
			45650	גד	
שלישיים	ימה(מערב)	108100	40500	אפרים	אפרים
			32200	מנשה	
			35400	בנימין	
אחרונים	צפון	157600	62700	דן	דן
			41500	אשר	
			53400	נפתלי	

משפחת הכהונה (ג, א'ד)

לאחר סידור המחנות, התורה מפרטת על תולדות אהרן ובניו אשר עבדו את עבודת הקורבנות במשכן. (ג,ב)

1. מי היו ארבעת בניו ומדוע נשארו רק שנים? (ג,ב'ד) נדב,אביהו, אלעזר ואיתמר. נדב ואביהו מתו כיוון שהקריבו אש זרה

תפקיד הלויים והכהנים (ג, הי"ג)

הלויים שאינם כהנים, לא התפקדו בתוך עם ישראל כיוון שהקב"ה ציווה עליהם לסייע לאהרון הכהן ובניו בעבודת המשכן (שהיו אף הם משבט לוי אך הקב"ה בחר באהרון ובניו לכהן במשכן ולכן נקראו כהנים). על הלויים הוטלה גם המשימה לשמור על המשכן וכליו שאף אחד לא יתקרב(וזהו הקרב יומת) ולשאת את המשכן וכליו כפי שראינו בתחילת הפרשה.

1. את מי החליפו הלויים בעבודת המשכן? (ג,יב) בכורות בני ישראל

2. מדוע היו הבכורות צריכים לעבוד במשכן? (ג,יג) הבכורות הוקדשו במצרים במכת בכורות

הז"ל לימדו אותנו שעבודת המשכן הייתה צריכה להיות ע"י הבכורות ומכיון שחטאו בעגל נפסלו לעבודה ואילו הלויים שלא עבדו עבודת אלילים נבחרו תחתיהם

מפקד שבט לוי (ג, יד-לט)

1. לאחר המפקד של בני ישראל, הקב"ה מצווה את משה לעשות מפקד גם ל שבט לוי. מאיזה גיל נמנו שבט לוי? (ג,טו) מבן חודש ומעלה
2. השלימו את הטבלה במניין שבט לוי ואת הכלים שנשאו מהמשכן (ג,יז)

החלקים שנשאו מהמשכן	כיוון החניה סביב למשכן	מנין המשפחה מבן חודש ומעלה	נכדיו של לוי	בני לוי
המשכן = יריעות תחתונות	ימה(מערב)	7500	לבני	גרשון
האוהל = יריעות עזים				
מכסה האוהל = עורות אילים ותחשים				
מסך הפתח=וילון				
קלעי החצר - גדר רשת מפשתן שהקיפה את חצר אוהל מועד				
מסך פתח החצר				
מיתרי המשכן והאוהל				
ארון העדות	תימנה(דרום)	8600	עמרם	קהת
שולחן לחם הפנים			יצהר	
מנורת המאור			חברון	
מזבחות			עוזיאל	
כלי הקודש				
מסך = פרוכת				
קרשי המשכן	צפונה	6200	מחלי	מררי
בריחי הקרשים				
אדניו				
עמודי החצר אדניהם ויתדותם ומיתריהם				

3. היכן חנו משה ואהרן? (ג,לח) בצד מזרח
4. כמה היה המנין הכולל של שבט לוי (ג,לט) 22000

סיכום משפחות הלוי מגיע לפי החישוב ל-22,300 נפש, אך לפי הכתוב התורה מספרם הוא 22,000 נפש. הסיבה לכך היא שהסיכום נועד לחישוב פדיון בכורות ישראל כנגד הלויים שאמורים להחליפם העבודת המשכן. כיוון ש-300 מהלויים שנמנו הם עצמם בכורים, הם מחוייבים בעבודה ולכן לא יכולים להיות בפדיון ועל כן הופחתו במניין שבט לוי.

פדיון הבכורות (ג, מינא)

כפי שראינו קודם, הקב"ה לקח את הלויים לעבודת המשכן במקום בכורות עם ישראל בגלל שחטאו בחטא העגל. הקב"ה מצווה את משה למנות את בכורות עם ישראל כדי לפדות את הבכורות שהיו קדושים.

1. מאיזה גיל נמנו בכורות בני ישראל? (ג,מ) מבן חודש ומעלה
2. מי עוד נפדה חוץ מהבכורות בבני ישראל וע"י מי נפדו? (ג,מא) בכורות הבהמה של בני ישראל נפדו ע"י בהמות הלויים
3. כמה בכורות היו בבני ישראל? (ג,מג) 22273
4. בכמה היה גדול מספר הבכורות ממספר הלויים? (ג,מו) 273
5. בכמה כסף פדו הבכורות העודפים את עצמם? (שקל כסף הוא כ 20 גרם) (ג,מו) חמישה שקלי כסף

משה רבינו ערך הגרלה בין כל בכורי ישראל למצוא מי יפדה ע"י לוי ומי יפדה בכסף: " מה עשה? הביא שנים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהם בן לוי, ומאתים ושבעים ושלושה פתקין כתב עליהן ה' שקלים. בללן (ערבבן) ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל"

משמרת בני קהת (ו, אי"כ)

לאחר סיום מניין בני ישראל, הדגלים, הלויים והבכורות עוברת התורה לפרט את סדר הפעולות במסעות בני ישראל. השלב הראשון היה פירוק המשכן לקראת היציאה למסע. משפחת קהת שנשאה את כלי המשכן צוו ראשונים על עבודתם.

1. באיזה גילאים יכולים לעבוד משפחת קהת? (ד, ג) 30-50
 2. כיוון שהלויים לא יכולים להיכנס למשכן ואף לא לגעת בכלים, נדרשו אהרון ובניו להוציא ולכסות את כל הכלים. עם מה כיסו את ארון העדות? (ד,ה) ע"י פרוכת המסך, כיסוי עור תחש ובגד כליל תכלת
 3. איזה כלים כוסו יחד עם שולחן לחם הפנים? (ד,ז) הקערת ואת הכפת ואת המנקה ואת קשות הנסך
 4. מה היו הכיסויים של שולחן לחם הפנים? (ד,ז ח) כיסוי תכלת(צמר), כיסוי תולעת שני(צמר בגוון אדום), כיסוי עור תחש
- גם המנורה וכליה, מזבח הזהב(הקטורת) וכליו כוסו בנפרד בכד צמר בצבע תכלת ומעליהם מכסה עור תחש.
5. מה היו צריכים הכוהנים לעשות לפני כיסוי מזבח הנחושת שעליו הוקרבו הקורבנות? (ד,יג) לדשן (לדוקן) את האפר מהמזבח
 6. מה היו הכיסויים של מזבח הנחושת וכליו? (ד,יג-יד) בד צמר בצבע ארגמן וכיסוי עור תחש
 7. לאחר סיום כיסוי כל הכלים הורשו בני קהת לבוא לשאת את הכלים כדי שלא ימותו. מי היה אחראי על חלוקת נשיאת הכלים בין בני קהת? (ד,טז) אלעזר הכהן
- נחלקו חכמים מי נשא את שמן המאור, קטורת הסמים, מנחת התמיד ושמן המשחה. עפ"י התלמוד הירושלמי, נשא אלעזר הכהן בעצמו את כל הדברים הללו ונעשה לו נס שהרי היו כבדים לאדם אחד. ואילו לדעת חכמים אחרים הוא היה אחראי לחלק את נשיאתם בין בני קהת בנוסף לכלי הקודש
8. המילה בלע משמעותה לכסות. מה האזהרה לבני קהת שלא ימותו? (ד,י"ב) שלא יראו את כלי הקודש לפני שכוסו